

Opa

Verslaggever te velde

Jos Lammers

Columns uit de kleinkinderwereld

Vader worden was voor mij een aha-moment. Zoals een rommelige vogel die met één beweging zijn veren glad schudt. Goed voor die kleine zorgen, dat is dus de bedoeling van mijn leven! Dat gevoel was er bij opa worden ook, natuurlijk. Maar nog meer was dat het moment van oooh ja... zo is het dus, klein zijn in een grote wereld. Een herkansing om mee te kijken naar hoe het ooit was. Zoals met kleindochter Maria (tevens auteur van de omslagillustratie) bij krap drie levensjaren: 'Ik wil wat ik wil maar dat willen papa en mama niet'. Zo helder had ik het niet eerder.

Over deze en andere zoektochten uit het kinderleven gaan de columns in dit boek. Een selectie uit de 'Opastukjes' - eerder verschenen op joslammers.nl en in opiniekrant Argus - opgetekend als verslaggever te velde tijdens ruim tien jaar opzorgdagen.

Colofon

De columns in dit boek zijn eerder verschenen op joslammers.nl en deels in opiniekrant Argus en de bundel 'Op het opabankje'.

Tekst en omslag: Jos Lammers.

Omslagillustratie: Liz Lammers (3), aquarel op papier getiteld 'Voor jou'.

Overnemen van fragmenten, in welke vorm dan ook, alleen na toestemming.

Druk en distributie Singel Uitgeverijen – Brave New Books.

NUR-code 325: gebundelde literaire columns.

ISBN 9789465541976

Deze columns uit de kleinkinderwereld zijn mijn, ongetwijfeld ingekleurde, observaties. Om dat te benadrukken heb ik gefingeerde namen gebruikt.

Kiezen

Als je schrijft over wat je zelf meemaakt, in dit geval met je kleinkinderen, komt onherroepelijk de vragende wenkbrauw of het nou echt allemaal zo gebeurd is. 'Het dagelijks leven biedt nu eenmaal geen kant en klare verhalen', zegt een van mijn schrijversvoorbeelden Bob den Uyl over dit onderwerp. Wie toch wil vertellen, concludeert hij, moet 'bewerken en rangschikken'. 'Schrijven is kiezen', zoals Gerard Reve, een ander van mijn voorbeelden, het samenvat. Je eigen uitsnede maken uit de werkelijkheid, die anders alleen maar verwacht en ongrijpbaar is.

Mijn vader was boekhouder, een beroep dat ik voor vrienden zo goed mogelijk verborgen hield vanwege de kleur grijs die er in mijn ogen vanaf droop. Pas later zag ik wat hij deed: schoenendozen vol narigheid omtoveren in geruststellend knipogende balansgetallen. Pijnlijke miskopen heetten na zijn scheppingswerk vaste activa en verwarrende bonnetjes verdwenen zonder verder commentaar uit het zicht. En nog weer later zag ik dat boekhouden en schrijven allebei ordenen, weglaten en oppoetsen zijn, waarbij vragen over 'echt?' er niet zo toe doen.

Had ik met mijn vader moeten bespreken, maar heb ik niet gedaan.

Troosten

Kleindochter Sophie is net over de vijf maanden oud en laat zich niet eenvoudig troosten door iemand anders dan haar moeder. En dat ben ik niet. Dus probeer ik zo het een en ander wanneer ze aan mijn zorgen is toevertrouwd en mama echt zoooo weer terugkomt. Een kleurige rammelaar bijvoorbeeld, met een ring eraan om in te bijten en een spiegeltje om in te kijken. Dat doet ze ook allebei. Heel even. Dan is er nog een interessant ritselboekje waarvan ze de bladzijden vol vlinders en lieveheersbeestjes met verbijsterende babykracht tussen haar kleine vingertjes verknispert. Ook voor even. Dus rest mij eigenlijk alleen nog wat heen en weer dreutelen terwijl zij door een gordijn van tranen over mijn schouder de kamer rondblijkt, op zoek naar de moeder van verlossing. Of het ultieme geheime wapen: mijn horloge. De glimmende wijzerplaat waarop de rode secondewijzer met kleine schokjes zijn ronde maakt en het gerammel van de metalen band vindt ze zo mooi dat ze het hele ding het liefst zou willen opeten. Dat probeert ze dus ook. Even.

Wanneer ook dan de tranen het pleit weer winnen, roept grote broer Liam vanachter een spelletje op zijn moeders iPhone dat een slokje vaak wel helpt. Het gelijk van een ervaren observator van het borstvoedingshuishouden, waar ik met mijn

knisperboekjes en Zwitsers glimhorloge weinig tegenover kan stellen. Dat ziet Liam blijkbaar ook, want bij de volgende pitstop van zijn digitale racecircuit legt hij het telefoontje opzij, laat zich van de bank glijden en gaat vlak voor zijn kleine babyzusje staan. Zijn neus raakt zowat het kleine dopje op haar gezicht. Met zijn wijsvinger duwt hij daar even op en zegt: 'Piep!'

Onmiddellijk rest van Sophie's tranenvloed alleen maar een schijnbaar vergeten eenling bovenop haar linkerwang en breekt met een kraaiend geluid haar lach door. Wijd open mond, en handjes die het ritme van plezier aangeven en vragen om meer van dit leuks. Dat krijgt ze, met nog luider gekraai tot gevolg.

'Jongen', zeg ik bewonderend. 'Hoe dóe je dat?'

Bij wijze van antwoord haalt Liam alleen maar lichtjes zijn schouders op.

'Ze vindt me gewoon fantastisch', zegt hij dan met een vertederde glimlach naar zijn kleine zus. 'Hè, Sophietje?'

Regen

Het is de dag dat ik mijn kleinzoon Liam van school haal en thuis aflever wanneer al vanaf vroeg in de ochtend het lijngrafiekje van de Buienradar een ononderbroken blauwe regenkolom laat zien. Die appies vergissen zich wel eens, zoals mijn vrouw die liever naar de lucht kijkt mij altijd terecht voorhoudt. Maar gek genoeg toch vooral in de zin van 'Tot 14.00 uur is het droog!' terwijl buiten je raam die belofte aantoonbaar wordt gebroken. Dus sjoer ik mijn regenbroek aan, rits mijn jack tot boven aan toe dicht, maak alle uitgangen met de klittenbandsluitingen zo klein mogelijk, en begin met Liam aan de tocht van school naar huis. Hij voorin de bakfiets, ik op het tijdens zijn schooluren gestaag voorgedrenkte zadel. Wat toen ik vanaf het station aan kwam lopen nog een onschuldig buitje leek, blijkt tijdens het fietsen serieuze regen te zijn zodat ik er pas als het koude water vanaf mijn regenbroek mijn schoenen binnenkruipt achter kom dat ik mijn regenhoesjes er beter omheen had kunnen doen dan in mijn tas laten zitten. Ondertussen doen passerende automobilisten vanachter beslagen ramen ongetwijfeld hun best de plassen langs de fietsstrook waar wij rijden te ontwijken. Maar helaas.

Terwijl ik mijn capuchon nog wat dieper over mijn ogen trek, zie ik Liam voorin de bakfiets stil en aandachtig door de plastic raampjes naar buiten kijken. Eventjes dan, want ik heb al mijn

aandacht nodig om auto's te ontwijken van ophaalpapa's en -mama's die midden op de fietsstrook portieren openwerpen om schoolkinderen te laten instappen zonder zelf hun droge holletje te hoeven verlaten. Waarschijnlijk heeft Liam dus al een paar keer geroepen, als het me pas opvalt en ik vanachter het plastic 'Opa!' hoor. Zijn toon is niet dringend, maar wel met de duidelijke klank van groot belang. Zodra ik ergens een lege parkeerhaven zie, stuur ik daarom de bakfiets aan de kant en rits ik aan zijn kant het regenraam een stukje open.

'Wat is er, jongen?'

In plaats van naar mij, kijkt hij nog steeds naar de bui die als een mantel om zijn plastic koepeltje hangt.

'Regen is doorzichtig', zegt hij dan, zonder zijn blik er van los te maken.

Ik kijk met hem mee door het verzachtende filter van de druppels.

'Je hebt helemaal gelijk', zeg ik.

Het voelt een stuk lichter, wanneer ik daarna verder fiets.

Beestjes

Ik ben met mijn kleindochter Elin in het park bij de grote zandbak. De voorjaarszon schijnt door de fris uitgekomen bladeren aan de grote eikenbomen rond de speelplek. Even verderop ligt een groepje eenden met de snavel in zichzelf gekeerd te soezen in het gras. Ik zit op de betonnen rand van de zandbak, Elin staat naast me op diezelfde rand en kijkt met grote, verschrikte ogen naar het zand, waar nog wat heuvels en dalen van eerdere speelacties te zien zijn. Maar dat niet alleen.

‘Ik zie beestjes’, zegt ze met een beetje afgeknepen stemmetje.

Ik kijk met haar mee en kan met moeite één enkele vlieg onderscheiden, die neerdaalt op een zandheuveltje maar dan vlug zijn biezen pakt als zijn landingsbaantje begint te schuiven.

‘Het is maar één klein vliegje’, probeer ik haar angsten weg te poetsen. Met het tegenovergestelde resultaat, want zij ziet er nu juist heel veel en overal. Kruipend, vliegend, struikelend door het zand waar ze zo graag in speelt.

‘Vind je ze eng?’, vraag ik.

Ze knikt alleen maar.

‘Heel eng’, komt er dan dunnetjes uit, terwijl ze nog een stukje verder naar achteren schuift op de betonnen rand. Weg van dat zand.

‘Weet je misschien ook een oplossing?’, vraag ik.

‘Nee’, zegt ze, heel zeker van haar beperkte macht. ‘Wil jij ze wegwapperen?’, vraagt ze.

Ze doet ook even met haar armen en handen voor wat ze bedoelt. Ik doe mijn best, maar ze schudt al snel van nee. Ik zie nergens meer een vliegje, maar zij weet genoeg.

‘Dit lukt niet’, zegt ze.

We weten allebei even niet zo goed hoe dit verder moet en lopen samen een rondje langs de zandbak, veilig aan de goede kant van de betonnen rand. Even verderop liggen wat takjes, afkomstig van een van de bomen die zich over de speelplek buigen. Elin loopt erheen, raapt ze op en brengt ze dan naar de rand van de zandbak waar ik op haar sta te wachten. Met een zwaai, en een giechellachje van de spanning, gooit ze als ze weer bij mij is de takjes over de rand en in het zand.

‘Dat is hun huisje’, besluit ze. ‘Ga daar maar wonen, beestjes!’

Terwijl haar bezweringsformule nog nauwelijks tot verhuisacties kan hebben geleid, klimt ze al op de rand van de zandbak. Daar maakt ze een huppeltje, van blijdschap denk ik over haar prima oplossing.

‘Spring!’, roept ze.

En dat doet ze. In het zand, bij de beestjes. Ieder op zijn plek.

Groeien

Kleinzoon Liam wil alles weten over groeien. Waarom zijn oude bomen groot en jonge boompjes klein, om maar eens één van zijn vele waaromvragen te noemen. Na een bakfietstochtje door een wereld vol vraagtekens en antwoorden, wil hij vervolgens dringend fruit eten want dat, heeft hij begrepen, is gezond eten en van gezond eten groeien niet alleen bomen maar ook mensen. Daarna zitten we samen met zijn babyzusje Sophie op de bank. Hij trekt gekke bekken, Sophie stikt als resultaat bijna in haar eigen pret om die gekke grote broer die, terwijl hij haar neusje-neusje probeert te leren, opeens weer met een nieuwe vraag zit.

‘Waarom hebben we eigenlijk een baby?’

Terwijl ik nog aan het rondtasten ben naar een bevredigend antwoord, heeft hij een klein handje van zijn zusje in zijn eigen hand gelegd en wil hij dringend weten waaróm die van hem zoveel groter is dan die van haar. Ik probeer het nogmaals langs de lijnen van eten, groeien, ouder en groter worden en leg ter illustratie zijn hand in de mijne.

‘Zie je? Groter. Omdat ik langer leef dan jij en meer ben gegroeid.’

‘Maar ik ga nog verder groeien’, stapt hij monter voort op zijn pad van waarom en aha.

‘Klopt’, zeg ik. ‘En als ik zo naar jouw handen kijk, worden die

denk ik over een tijdje groter dan die van mij.'

Terwijl hij daarop met een tevreden glimlach kijkt hoe zijn hand in de mijne ligt, neemt hij met een aanloopje de sprong naar een nieuwe combinatie van wat hij met zijn vele vragen aan kennis bij elkaar heeft gesprokkeld.

'Misschien', zegt hij... 'Misschien ben jij dan al dood!'

Hij meldt het niet bezorgd of aangedaan, maar eerder op de toon van iemand die het ook niet kan helpen dat er met de wetten van de logica nu eenmaal niet gesjoemeld kan worden.

'Dat kan', zeg ik.

We hebben het al eerder niet alleen over oude maar ook over dode bomen gehad toen we langs een omgevallen exemplaar in het park fietsten. Goed bedacht dus, denk ik bij mezelf. Bij hem zijn vragen en hun antwoorden echter geen cirkel die op een gegeven moment tevreden sluit, maar meer een oneindig uitdijend organisme van verworven inzichten die zich in alle richtingen voortplanten in nieuwe kwesties die om een oplossing smeken. En dus...

'Opa?'

'Ja, jongen.'

'Waaróm gaan mensen eigenlijk dood?'

Trainen

Kleindochter Elin gebruikt de hele lengte van de huiskamer en de keuken die daar achter ligt om in één lang parcours een soort rensprong te maken. Telkens een paar passen met snelle beentjes hardlopen en dan daartussendoor na een korte aarzeling een kikkerachtige hup waarbij ze zich met twee benen afzet om een stukje verder te landen. Ze hijgt er van. Ook als ze bij mij in de keuken is gearriveerd en me uitlegt wat haar gedachtes zijn.

‘Ik kan nog niet hinkelen’, zegt ze terwijl ze zoekt naar adem.

‘Dus ik moet oefenen.’

Veel tijd voor conversatie heeft ze daarom niet, nog tijdens het praten maakt ze op één been een snelle draai en begint met grote kikkersprongen en kleine sprintpasjes aan de lange weg terug.

Wanneer ze op haar volgende trainingsronde weer mijn richting uitkomt, zie ik dat het grote ambitievuur een tikje getemperd is. Niet verwonderlijk, want ze bezorgt zichzelf volgens mij een knap lastige opgave, waar nu de scherpe randjes wat vanaf lijken. Wanneer ze me met wat kleinere sprongetjes en rustigere renpasjes opnieuw bereikt heeft, kijkt ze ook opgeluchter dan daarnet.

‘Ik kan wel zó hinkelen’, constateert ze met haar handje laconiek in de lucht. ‘Rennend!’

Ze doet het nog een stukje voor en ja, waarom niet. Dat vindt ze blijkbaar zelf ook. En er is meer.

‘Ik kan ook al bij het aanrecht’, vertelt ze op een toon van hier staat wel iemand. Met een kleine demonstratie poetst ze vervolgens elke twijfel, mocht ik die hebben, bij mij weg.

‘En!’, zegt ze terwijl ze even goed in mijn blikveld komt staan, ‘ik kan ook zelf de dop van de melk doen. Gewoon, zo en zo.’ Met haar handjes doet ze eerst even de snelle draaibeweging en dan het in triomf optillen na van een imaginaire schroefdop. Ze lacht er tevreden bij.

‘Meid, toch!’, zeg ik.

Waarop ze een beetje samenzweerderig naar me toe komt en over haar schouder naar de kamer wijst waar haar babyzusje Sophie met haar houten bijtring het eetblad van haar kinderstoel op sterkte test.

‘Sophie...’, zegt ze, ‘die kan nog niet eens zelf melk drinken.’ Even haalt ze haar schoudertjes op, dan draait ze zich rustig om en loopt met ontspannen pas de kamer weer in. Einde oefening.

Vriend

Kleindochter Elin zit ergens mee, ik zie het aan de manier waarop ze telkens vlak voor me komt staan en me vervolgens zonder tekst of toelichting recht in de ogen kijkt. Als een open uitnodiging voor een vraag, denk ik. Dus stel ik er een.

‘Hoe is het met je, lieverd?’

‘Ik heb een vriend’, vertelt ze meteen na deze opening.

‘Meid, wat leuk’, zeg ik.

Ik had van mijn dochter al gehoord dat ze de dag ervoor vol trots van de peuterspeelzaal was thuisgekomen met de mededeling dat ze vrienden was geworden met een klasgenootje. Maar nu kijkt ze er bedrukt bij, draait op haar voeten voor me heen en weer en pulkt op een manier aan haar kleren die er op wijst dat haar verhaal nog niet verteld is.

‘Is het een leuke vriend?’, vraag ik.

Dan wordt ze pas ronduit verdrietig.

‘Ik weet niet meer wie het is’, zegt ze.

‘Ach jee. Weet je de naam niet meer?’

‘Nee. Wil je het voor me vragen?’

‘Natuurlijk. Of mama kan het doen als ze je morgen brengt?’

‘Ja, want ik heb er maar eentje.’

‘Eén vriend bedoel je?’

‘Ja. En Liam natuurlijk’, meldt ze de vriendschap met haar grote broer enigszins terloops.

‘En Sophie?’, vraag ik.

Ze kijkt eens naar haar babyzusje die vlak bij onze voeten lichtwanhopige pogingen doet om op buik en knietjes in de gewenste richting vooruit te komen.

‘Nee, die kan niet’, zegt ze dan en haalt haar schoudertjes op.

‘Sophie is een baby.’

‘Ah. Ik snap het.’

Ze kijkt nog even peinzend voor zich uit, nog steeds op zoek naar die naam vermoed ik.

‘Weet je het niet meer?’, vraag ik.

‘Nee’, zegt ze verdrietig, ‘en ik had die vriend net gemaakt.’

Hallo

Kleindochter Sophie heeft in de tien maanden van haar bestaan al zoveel geleerd. Lachen natuurlijk, zichzelf omdraaien, fruithapjes en broodkorsten eten, over de grond kruipen. En als ik haar zichzelf aan stoelpoten en mensenbenen overeind zie trekken om op rubberen beentjes trots rond te blikken, zal ze binnenkort lopen ook wel kunnen afvinken op haar *to do* lijst.

Haar stem krijgt ze ook steeds beter onder controle, demonstreert ze aan mij en haar grote broer Liam wanneer we samen vertederd luisteren naar haar babygebrabbel op conversatietoon. Het klinkt goed, maar betekent nog niks.

‘We zijn zó benieuwd naar haar eerste woordje’, zegt Liam, terwijl hij zijn kleine zusje bemoedigend toelacht.

‘Daa!’, roept ze en petst zichzelf enthousiast op haar ronde dijbeentjes.

‘Papa...’, neemt Liam wat mogelijkheden door. ‘Of mama...’

‘Of Liam’, zeg ik.

Meteen kijkt hij vereerd naar mij.

‘Eigenlijk...’, zegt hij dan, ‘eigenlijk heeft ze al een keer gepraat.’

‘Joh.’

Hij knikt en put verhalenmoed uit mijn reactie.

‘Tegen mij,’ zegt hij.

‘Wat leuk’, zeg ik.

Hij lacht, trots en geheimzinnig tegelijk.

‘En wat zei ze dan?’, vraag ik.

‘Ze zei: “Hallo!”’, zegt hij.

Dat laatste doet hij met een klein, hoog stemmetje. Zijn verwachting, vermoed ik, van hoe een babyzusje eindelijk haar grote broer op deze wereld begroet.

Groot

Kleinzoon Jonas is met zijn papa, mama en babybroertje over vanuit zijn woonplaats Oslo. Of, zoals hij het zelf zegt: lopenlopenlopen, met de bus en dan de trein en dan het vliegtuig en dan de trein en dan lopenlopenlopen. Naar een hotel in Rotterdam en vandaar is hij, helemaal alleen, een dagje spelen bij die oude mensen die hij toch voornamelijk kent van het beeldscherm van zijn vaders iPad. Evengoed stapt hij dapper tussen ons in van het station – lopenlopenlopen - naar ons huis, maar niet dan nadat hij eerst heeft geïnformeerd of we wel een tv hebben. En Netflix? En duplo-auto's? En Bliksem McQueen? Ai, nou ja. De rest gelukkig allemaal wel en als hij binnenkomt en de kisten vol speelgoed, deels nog van zijn eigen vader, ziet ontsnapt hem een oprecht 'Wow!'.

Waarop hij meteen aan het werk gaat. Ambulances in het gelid klaarzetten. Trucks met oplegger met een consequent herhaald achteruitrijpiepje kapotte auto's laten ophalen. Een helaas nog maar beperkt beschikbaar Shell servicestation in elkaar zetten. De hele autovoorraad voor zover nog rijdend voorzien van benzine, gaandeweg vervangen door water uit zijn eigen drinkbeker. En vooral zelf, voorovergebogen als een elastieken mecanicien en begeleid door kleine hijggeluidjes, tamelijk willekeurige lego-onderdelen samenvoegen tot een

torenhoog voertuig, voorzien van een dakterras geschikt om een helaas in brokken uiteengevallen lego-dinosaurus te vervoeren.

‘Moet je niet wat eten, jongen?’, vraag ik af en toe bezorgd. Waarop hij alleen maar zijn hoofd schudt. Voor kletsen is geen tijd. Wel voor de dringende vraag of er nog ergens wielen zijn.

Teruggaan naar zijn vader en moeder hoeft wat hem betreft niet zo nodig, maar als één van de trucks met oplegger een nachtje mee mag om bij hem te logeren, stappen we uiteindelijk toch maar samen naar het station. Eenmaal in de trein, begint het grote kletsen pas. Over zijn nieuwe bed, waar hij in alle richtingen in past. Over zijn vriendjes op de crèche in Oslo. Over zijn babybroertje die niet eens kan praten. Of ‘proatè’, zoals hij het in zijn charmante Noors accent zegt. En over mij.

‘Jij bent opá’, wijst hij nog maar eens op het lijf dan nu eindelijk tastbaar naast hem zit. Met bril... hij knikt bij mijn demonstratie met de leesbril die aan een koordje om mijn nek hangt. En zónder bril, een versie waar hij wat vertederd om moet lachen, misschien vanwege de onbekende aanblik in onze skype-contacten.

‘En ik’, wijst hij op zichzelf en introduceert zich keurig met voor- en achternaam. Dan kijkt hij me even aan en besluit tot zijn volgende confidentialie.

‘Ik ben een gróóóte jónge’, zegt hij, vol zangerige klemtonen.

‘Zeker!’, zeg ik.

Weten

Kleinzoon Liam is tijdens zijn schoolvakantie een dagje bij opa en oma en besteedt zijn tijd vooral aan uitleggen hoe de wereld in elkaar steekt. Met regelmatig één schoudertje iets opgetrokken en een naar ons uitgestoken handje erbij, zo van 'ik kan het ook niet helpen, maar zo zit het nou eenmaal'.

Zoals bij de conclusie dat er honderdduizend miljoen ramen moeten bestaan op de wereld. Omdat hij onderweg in de trein van mij heeft gehoord dat er in zijn eigen stad en die van ons elk zo'n honderdduizend mensen wonen, becijferde hij zelf dat de hele wereld dan wel honderdduizend miljoen mensen moet bevatten. En die moeten allemaal naar buiten kunnen kijken, vandaar.

Ook weet hij dat bliksem elektriciteit is, dat hij soms moet hoesten omdat hij onvoldoende energie heeft en dat boeven heel slim zijn.

'Het zijn eigenlijk een soort uitvinders, maar dan gemeen', legt hij ons uit, weer met dat handje erbij. Er was er zelfs een keer eentje die van vuilnis schietdingen kon maken. Geleerd op de boevenschool. Maar die deed het omdat hij geen werk had en toen verveelde hij zich zo dat hij gemene dingen ging doen. Dat had hij natuurlijk eigenlijk aan de politie moeten vertellen. Maar ja, daar was hij te verlegen voor.

‘Tot een slimme politieman het aan zijn gezicht zag en toen mocht hij kiezen of hij bestuurder van een auto of van een tram wilde worden.’

Ook over zijn favoriete onderwerp dinosauriërs, zijn de wetenswaardigheden die hij ons vertelt niet zomaar wat lukraak rondwarrelende feitjes, maar volledig afgeronde inzichten in de wereld van de Tyrannosaurus Rex en Velociraptor, door hem vriendschappelijk aangeduid met ‘Raptor’. Hun dieet en daarmee samenhangend hoe gevaarlijk ze eigenlijk zijn. En hoe ze er als gevolg daarvan uitzien. Want wie blaadjes en bomen eet, ziet er vriendelijk groen uit. Maar dinosauriërs die tijgers eten, die zijn geel met zwart en hebben lichtgevende ogen.

‘Hoe wéét je dat allemaal, jongen?’, vraag ik.

Simpel: uit een boek. Er is namelijk een speciaal type dinosauriër, de fotodino. Die had in de tijd dat de soort nog leefde een camera op zijn staart waarmee hij plaatjes heeft gemaakt van de wereld van de dino’s.

‘En die plaatjes hebben ze in het boek geplakt. Daarom weten we nu alles over ze.’

Hij kijkt ons aan, twee schouderjes iets omhoog nu en twee handen ter onderstreping van zijn verhaal naar ons uitgestoken.

‘Interessant, hè?’, vraagt hij.

We kunnen niet anders dan bevestigend knikken.

Zingen

Ik ben onderweg naar de speeltuin in het park. Op het fietszitte achter mij zit kleindochter Elin. Ze zingt. Luidkeels.

‘Heb de beurten toe joe. Heb de beurten toe joe.’

Met veel nadruk op elk woord.

‘Happy birthday?’, suggereer ik.

Maar ze weet het zeker. Zo zingt haar grote broer het ook.

‘Heb de beurten, heb de beurten, heb de beurten toe joe!’

Volume en melodie worden steeds royaler. En ze weet er trouwens nog wel eentje. Ook van diezelfde grote broer geleerd.

‘Ik stond erbij en ik keek er niet naar.’

Ze grinnikt en zingt het nog een keer. Daarna is het even stil achter me, als voor intern beraad.

‘Maar die is nep, hoor opa’, zegt ze dan.

Soms...

... is kindertaal bijna te mooi.

Zoals wanneer kleindochter Elin staart naar ronddwarrelend stof in een baan fel voorjaarslicht.

‘Vliegend goud’, legt ze me uit terwijl ze er met uitgestrekte handjes naartoe loopt.

‘Als je wilt, mag je ook wat.’

Of even later als ze blij naar me toe komt huppelen om een ontdekking te melden.

‘Opa! Ik kan mijn ogen besturen!’

Ze kijkt me strak aan, bij wijze van demonstratie.

Werken

Tijdens ons bijna traditionele uitstapje voor koffie en limonade, praten kleinzoon Liam en kleindochter Elin vooral samen.

‘Wat maakt een opa een opa?’, hoor ik Elin nauwkeurig geformuleerd aan haar grote broer vragen, terwijl ik met de eigenaar van de zaak het weer doorneem.

‘Eerst krijg je grijs haar’, doet Liam haar de belangrijkste kenmerken van het opaschap uit de doeken, ‘en dan als je pech hebt een wandelstok.’

Elin knikt, blijkbaar tevreden met deze uitleg.

Even later hebben ze hun cake en limonade op en brengt Liam, ook al per traditie inmiddels, keurig hun bordjes en glazen naar de toonbank van de uitbater. Die is, al even naar gewoonte, blij verrast (‘Oh, vent toch’) en vraagt Liam of hij later als hij groot is niet voor hem wil komen werken. Meestal laat Liam dit al eerder geuite verzoek passeren, maar dit keer zie ik hem er serieus over peinzen wanneer hij weer naast zijn zus aan ons tafeltje is aangeschoven.

‘Ik denk dat ik maar bij Elin ga werken’, roept hij dan als uitkomst van zijn overdenkingen naar de eigenaar.

Zijn zus kijkt hem even aan, niet eens verrast valt me op. Meer alsof het de natuurlijke gang der dingen is.

‘Wat wil jij eigenlijk later worden?’, vraagt Liam haar dan,

blijkbaar bereid om haar in elk willekeurig beroep te vergezellen.

Ook zij moet nu even nadenken.

'Kok', zegt ze dan, heel beslist. 'Dat kan toch, hè opa?'

'Maar natuurlijk', zeg ik.

Liam knikt.

'Dan kunnen we mooi samen naar de supermarkt', besluit hij.

Fluiten

‘Hoor ik iemand fluiten?’

Wanneer we samen op straat zijn, signaleert kleindochter Elin met een gespecialiseerd gehoor elk vermoeden van een fluitende medemens. Al maakt maar iemand zijn lippen nat, zij heeft het in de gaten. Ook als we thuis zijn en buiten loopt iemand een deuntje te fluiten, spitst ze haar oren, steekt een kleine wijsvinger in de lucht en vraagt mij of het klopt wat ze herkent uit duizenden. En telkens weer probeert ze het dan zelf ook. Maar helaas.

‘Het lukt niet’, constateert ze, haar schoudertjes in een bedroefd boogje naar beneden.

‘Ik probeer en probeer en probeer, want dan oefen ik. Maar het gaat niet.’

Vandaag aan tafel, met een versgesneden appeltje (‘doe maar miniminiminstukjes, opa’), proberen we het samen nog maar eens. Eerst de richting van de luchtstroom, wat nog knap lastig uitleggen en nadoen blijkt, dan het rondmaken van haar mond. Alles lukt uiteindelijk, maar geluid komt er niet. Met verdrietige ogen kijkt ze hoe haar loze geblaas vervliegt in de lucht en neemt dan maar als troost een stukje van haar appel.

Tegenover haar aan tafel zit haar grote broer Liam. Beetje onderuitgezakt in zijn stoel, ook achter een bordje met stukjes

appel ('ik wil grote stukken maar zonder schil en geen pit, opa'). Hij liet de oefening zonder veel interesse aan zich voorbij gaan en gebaart nu met twee handen van 'kijk, het zit zo' naar zijn bedroefde zusje.

'Fluiten hoeft nog niet, Elin', zet hij het leven voor haar in perspectief. 'Dat leren we pas in de middenbouw.'

Elin knikt een beetje ongeduldig. Het kindercurriculum is niet waar ze mee zit.

'Ik wil het gewoon zóóó graag', zegt ze. Met een diepe zucht. Zelfs dat uitleggen lukt haar niet.

Spoken

Ik zit met kleindochter Elin op de bank. Haar kleine zusje Sophie komt telkens hetzelfde gele Duplo-poppetje aan ons aanbieden, net zo lang tot iemand zijn hand ophoudt en 'dankjewel' zegt. Dan legt ze het poppetje even in de uitgestrekte hand, grist het snel weer terug, stapt er op haar beginnersbeentjes mee weg en komt dan in een boogje terug voor herhaling van het ritueel.

Maar Elin heeft niet veel aandacht voor deze repeteeroefening in sociaal verkeer. In plaats daarvan kijkt ze me van heel dichtbij strak in mijn ogen, een frons op haar voorhoofd. 'Ik denk en denk en denk', legt ze uit.

Ik zeg nog een paar keer 'dankjewel' tegen haar rondtribbelende zusje en tegen die tijd lijkt Elin klaar met denken.

'Jij moet boven in het logeerbed gaan slapen en altijd blijven', besluit ze.

Ik weet dat op de kinderkamer een uitklapbed staat waar de papa van de kinderen wel eens induikt als ze 's nachts zijn hulp nodig hebben. Elin weet dat natuurlijk ook en net als daarvoor in de andere richting, kijkt ze nu naar mij terwijl ik denk en denk.

'Papa slaapt en slaapt', helpt ze me om het te snappen, 'en

dan' - twee handjes in de lucht – 'gaat hij weer weg. Jij moet slapen en altijd blijven slapen.'

Ze knikt me bemoedigend en blij toe. Ze is er duidelijk helemaal uit.

'Wanneer komt papa dan?', vraag ik.

'Als ik hem kom halen. Als het eng is, met spoken', zegt ze, ernstiger nu.

'Als je bang bent, dan komt hij. Dat is lief van papa', denk ik de boel netjes in rij en gelid voor haar te hebben.

'Maar dan gaat hij weer naar boven', doet ze voorzichtig het deurtje naar haar echte zorgen open, 'en hups, weer een spook!'

Mama

Kleindochter Elin zit achter me op haar fietsstoeltje. We zijn onderweg om haar grote broer van school te halen, wanneer nauwelijks vertrokken de noordoostenwind een koude regen in ons gezicht blaast.

'Ik wil mijn capuchon op!', klinkt het in een snelle reactie achter mijn rug.

We fietsen net op een rotonde aan het eind van haar straat, dus roep ik terug dat ik zo snel als het kan zal stoppen om haar te helpen.

'Ja', reageert ze meteen. 'Na de rotonde. Dat doet mama ook altijd.'

Zoals wel vaker sta ik versteld van haar loepzuivere toepassing van wat voor een peuter toch tamelijk onbegrijpelijke grote-mensen-aanduidingen moeten zijn. Maar het is een prima voorstel en direct na de rotonde-afslag stuur ik naar een parkeerhaventje om haar te beschermen tegen de regen die op het randje van natte sneeuw uit de lucht komt. Daar denkt Elin anders over.

'Nee', zegt ze zodra ik ben afgestapt. 'Ná de rotonde!'

'Maar maar', wijs ik naar de bochten die we net gerond hebben en begrijp dan dat het ook wel een erg abstract begrip voor haar moet zijn.

'Zullen we evengoed je capuchon maar opdoen?', stel ik